

קאנקון: הדרום על המפה

לפני כשנה וחצי) יהיה בראנדט לא רק איש השנה, אלא איש העשור: אישיות שניחנה בדמיון ובכוכר פעולה ששינו את מהלך ההיסטוריה.

יוון:

בעיקבות מיטראן

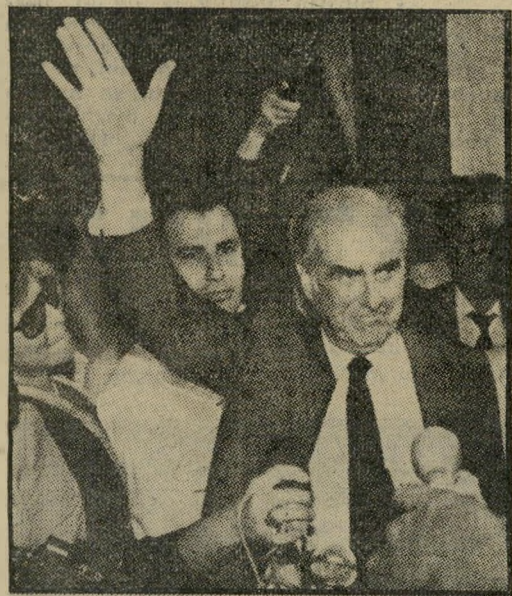
ניצחונה הסותף של מיפלגת השמאל פאטוק ביוון הוא לדעת רוב המומחים, המשך ישיר למיפנה הסוציאליסטי שחל השנה בצרפת של פרנסואה מיטראן.

ראשיהממשלה החדש, אנדריאס פאפאנדריאו (62), כלכלן חניך קליפורניה, שהפך בעשור האחרון למארכיסט ולניטראליסט מובהק, ינקוט, ככל הנראה, במדיניות מתונה. הפאן-הלניזם שלו — שבהקשר היווני אינו אלא מילת צופן למדיניות אנטי-טורקית — אינו שובניזם צר. פאפאנדריאו רואה בניתוק מונאט"ו, לפחות לטווח ארוך, גם אינטרס לאומי יווני וגם עמדה אינטרנציונליסטית. עניין סילוק הטילים הגרעיניים מיוון הוא דחוף יותר, ובעניין זה צפוי עימות מידי בין המישטר החדש ביוון ובין ארצות-הברית. פאפאנדריאו מאמין שלהשקפותיו צפוייה תהא עדנה בתרבות הפוליטית החדשה הצומחת במערב-אירופה.

עמדת פאטוק בנושא השוק-האירופי-המשותף היא, בעיקרה, פרגמטית. המשק היווני אינו מוכן, עדיין, לעקרונות התחרותיים המאפיינים את השוק. יש לבנות את יוון בסיוע הקהילה האירופית, אך ללא שיעבוד לאינטרסים של ארצות בעלות משק תעשייתי מפותח.

פאפאנדריאו אינו פרו-סובייטי, ויחסיו עם המיפלגה הקומוניסטית הפרו-סובייטית (יש גם מיפלגה אירי-קומוניסטית) הם מתוחים. עם זאת, רואים הסובייטים בניצחונה משום חיזוק המגמות, הרצויות בעיניהם, של ביקורת הולכת וגוברת על ארצות-הברית באירופה.

משקפים יוונים החיים בישראל סבורים שפאטוק נהנתה בעיקר מחולשתו של ראשיהממשלה הימני שהובס, גיאורג ראליס. הם מתארים אותו כמעין שימחה ארליך יווני. לדעתם, אין הפעם לצבא היווני, חרף נטיותיו לימין, אופציה להפיכה. פוטש נוסח צ'ילה יתכן ביוון רק אם תחליט ארצות-הברית לחזור על התרגיל. בשלב

מנצח פאפאנדריאו בין תיקוהו לאכזבה

זה אין הדבר נראה מציאותי, בעיקר נוכח אפשרות היווצרותו של ציר יונו-צרפתי, שישען על בסיס אידי-אולגי משותף.

התרבות הפוליטית היוונית טובלת מהיעדר דור המשך ראוי לשמו. גם פאטוק סובלת מפער דורות. שאפילו מינויה של מלינה מקרוי לתפקיד שרת החינוך והתרבות לא יגשר בקלות על פניו.

כבר השנה יתחיל פאפאנדריאו בביצוע תוכניות הלאמה, בעור הבערות, מילהמה בויהום הסביבה ושיפור מרחיק לכת של שירותי הבריאות. המיבחן שלו יהיה בביצוע. הבירוקרטיה היוונית ידועה לשימצה בכל אירופה. פקידים בכירים רבים היו רוצים להכשיל את פאטוק. ניצחונה של פאפאנדריאו יכול להיות המשכו של תהליך, וגם אכזבה קשה לדור חדש של צעירים אירופיים, המיחלים למיפנה שמאלי.

קדימה. העברת משאבים לעולם השלישי מהווה צעד מתקדם כשלעצמו. הכשרת כוח-אדם מיקצועי וגאור תקדם את היסודות המהפכניים, ותקטין את התלות במעצמות-העל. גם את הדוקטרינות היפות והנכונות ביותר אין לבנות על גבם של תינוקות רעבים. יש לקבל את הסיוע, גם אם הוא ניתן ממניעים הראויים לביקורת.

הגישה הקומוניסטית-סובייטית — הדיאלוג צפון-דרום איננו אלא תעמולה אימפריאליסטית. האינטרס הסובייטי מעדיף, לפחות בזירת העולם השלישי, את גישת רגן על זו של בראנדט. סיבלם של הילדים הרעבים

באמריקה הלאטינית או באפריקה אינו מדייר שינה מעיניהם של ראשי הקרמלין. גם הם, כמו רגן, רואים בדרום שדה קרב איסטרטגי במילחמה הקרה החשובה באמת, מלחמת מיוזר-מערב. מנקודת ראות זו משמשים הסבל והשינאה, המוצדקת, לארצות-הברית בעולם השלישי, נכס מדיני של ממש לסובייטים, הידועים, אגב, בידם הקפוצה כלפי המדינות המתפתחות. ההאשמה הסינית שהסובייטים מעניקים לעולם השלישי חלק מיוערי המהכנסה הלאומית שלהם היא נכונה.

עצם קיום הוועידה מהווה ניצחון עצום לווייל בראנדט, אם יוגשם אפילו חלק קטן מתוכניתו (שתוארה בהרחבה במדור זה, באורח בילעדי בישראל, מייד עם פירסומה

"המנודים -

כולם מצליחים"

כיסוי וניתוח חדש-החץ היו מאז ומתמיד נקודת התורפה העיקרית של היומון הארץ. בשבועות האחד רונים ירד שוב הארץ לנקודת שפל מעוררת דאגה. הכתב הוותיק בלונדון, אלפרד שרמן (אלף שם), שהפך ליועץ קרוב של מארגרט תאצ'ר, פירסם השבוע סידרת כתבות מהמיוזר-הרחוק. אין אפילו טעם להתעכב על הפנינים השיגרתיות: "אישיות יפאנית חשובה אמרה לי בחיך", "כותב שרמן, שהמנודים של האו"ם — טאיוון, ישראל ודרום-אפריקה — כולם מצליחים היטב". מילא, הטכניקה הזאת מוכרת לכל העיתונאים, ושרמן ביקש לרמוז לקורא לא רק לאיזו חברה ישראל שייכת — את זה כולנו יודעים — אלא גם כמה טוב להימנות עם המועדון הבינלאומי הזה.

כל זה די לגיטימי, אלא ששרמן, נאמן להרגלים שאימץ לעצמו בלובי נגד הגירת אסיאתים לבריטניה, גולש גם לגזענות בוטה: "תושבי המיוזר-הרחוק שונאים את הערבים בעיקבות היכרותם הקרובה יותר איתם, ואינם נותנים בהם אמון". ביטוי כזה, בשינוי קל, היה יכול לפאר כל סמרטט אנטי-שמי באירופה של שנות השלושים והארבעים.

גם ההכללה הגזענית מהווה עלבון לאינטליגנציה של הקורא. לפי שרמן, כל מאות המיליונים במיוזר-הרחוק שונאים את הערבים, ועוד בעיקבות, "היכרות קרובה".

בימים אלה ממש ערך ראש אש"ף, יאסר ערפאת, סיור מקיף במיוזר-הרחוק. מתי נוכח לראות את ראשי-ממשלת ישראל מבקר לא רק ביפאן, אלא גם בסין, בקוריאה הצפונית ובוויאטנאם? גיוון כזה ביחס-החוץ היה מעניק סיפוק עמוק לכל ישראלי, שאינו מסתפק רק בידידותן של טאיוון ודרום-אפריקה.

יש די הרבה אירוניה בעצם קיומה של פיסגת צפון-דרום השבוע בקאנקון, מקסיקו. בין 22 ראשי המדינות שבאו לפתיחת הוועידה היו גם נשיא ארצות-הברית, רונאלד רגן וראש ממשלת בריטניה, מארגרט תאצ'ר. שניהם מאמינים קיצוניים בחוסר החשיבות של הדיאלוג הזה. הם נגררו אליו באירצון, אחרי שיוזמתו של וילי בראנדט הפכה ממיסמך אוטופי לגורם פוליטי בעל מומנטום סום בינלאומי, שאי אפשר להתעלם ממנו.

קשה להעריך מה יעלה בגורל ההיברות שתתחיל בוועידה, ואם יהיה לה המשך. כדאי לזכור את ארבע הגישות העיקריות לנושא יחסי הצפון-התעשייתי והדרום-המתפתח הרווחות כיום בעולם:

הגישה המערבית-שמרנית — אישים כמו רגן ותאצ'ר רואים בעולם השלישי נטל על המערב, אבל גם מקור לניצול ולצבירת רווחים עבור החברות הגדולות בעולם הרכושני. הסיוע למדינות המתפתחות הוא פוליטי-טקטי, כחלק מהמילחמה הקרה הקובעת בעיניהם (המאבק מיוזר — מערב).

השמרנים נוטים ליחס כמעט גזעני לעמי העולם השלישי ולשיתוף פעולה עם דרום-אפריקה. השקפה זו

וילי בראנדט איש העשור?

מחוקת דווקא את הסובייטים בעולם השלישי, ולכן יש גם שמרנים המסתייגים מסיוע למדינת האפרטהייד, כמו שרה-החץ הבריטי, הלורד קארינגטון. השמרנים חותרים להרחבת היוזמה הפרטית ומעורבות, מה שמכונה, "שוק החופשי" בעולם השלישי.

הגישה המערבית-ליברלית — מיוצגת לא רק על ידי סוציאלי-דמוקרטים, כמו וילי בראנדט וברונו קריסקי, אלא גם על ידי סוציאליסטים כמו פרנסואה מיטראן ושמרנים מתונים, כמו הבריטי אדוארד הית. הליברלים רואים בבעיית הדרום עניין הומניטארי ופוליטי כאחד. הם דוגלים בהעברה מאסיבית של הון, משאבים, כוח-אדם מיומן וידע מהצפון אל הדרום.

וילי בראנדט דוגל, למעשה, לכינונה של מדינת-סעד עולמית שתפעל על-יפי עקרונות סוציאלי-דמוקרטיים מובהקים. הית וחבריו רואים במיטת, הסיוע לדרום, ובמיוזר הרעב והבורות, גם מעין תעודת-ביטוח למערב. העצב הנוכחי עלול להביא לשואה עולמית ולפגוע, בסופו של התהליך, גם בכלכלה המערבית. למערב התעשייתי יש אינטרס בקיומו של שוק מפותח ומתוחכם יותר בדרום. הניצול הגס של כוח העבודה הוול בעולם השלישי משוק לתוך ידי הסובייטים ומחוק את המגמות האדיקליות.

הגישה הסוציאליסטית-נייטראליסטית — גישה זו מאפיינת את המבקרים הרדיקאליים של תוכנית בראנדט במערב ובקרב המנהיגות הנייטראליסטית בעולם השלישי. מבקרים אלה רואים ביוזמת בראנדט את קרש ההצלחה האחרון של הסדר הרכושני בעולם. מדינת-הסעד העולמית תמנע מהפכה מיבנית אמיתית, הן במערב והן בעולם השלישי. תנציה את הקאפיטליזם ותסתכן בסתירות הפנימיות. המאפיינות את הסוציאלי-דמוקראטיה, החברות העול-לאומיות, השולטות למעשה בושונגטון, יכשילו כל יוזמה וכל צעד שאינו תואם את האינטרס שלהם.

עם זאת רואים הנייטראליסטים בתוכנית צעד חשוב